

Selvitys: Miten yli 55-vuotiaiden työllistymistä voidaan edistää?

Julkistustilaisuus 31.10.2024

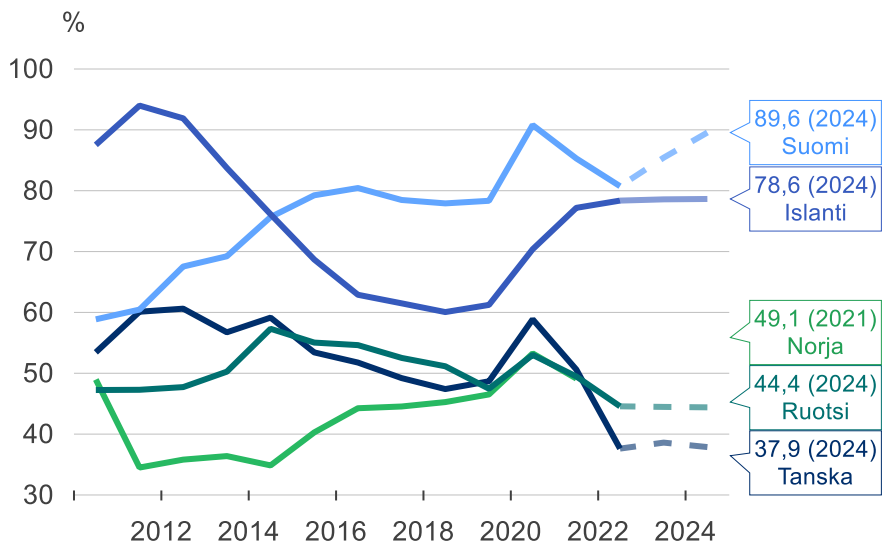

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Julkisen velan BKT-suhde Suomessa Pohjoismaiden korkein, työllisyysaste matalin

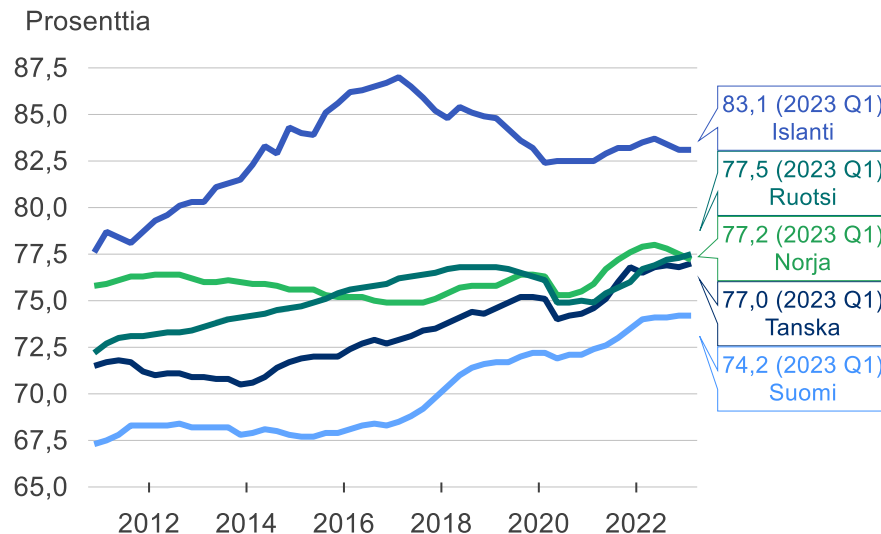

Julkisen velan osuus bruttokansantuotteesta
(OECD estimaatti, kausitasoitettu)

Lähde: OECD, Macrobond, TEM

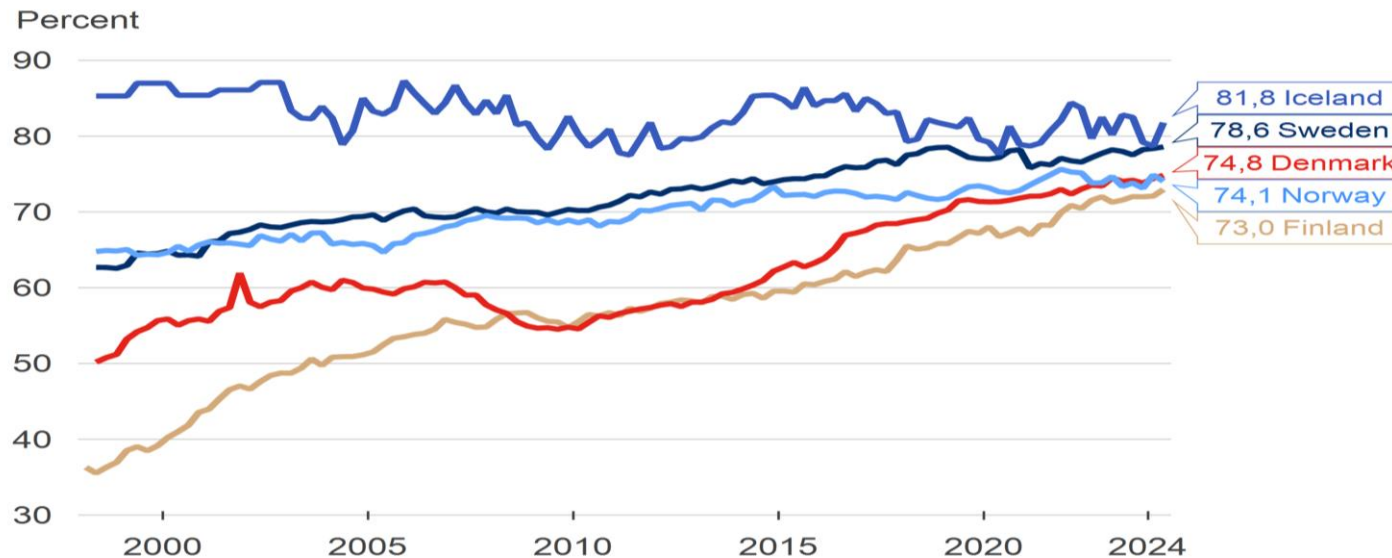
Työllisyysaste Pohjoismaissa
(15-64-vuotiaat, kausitasoitettu)

Lähde: Eurostat, Macrobond, TEM,

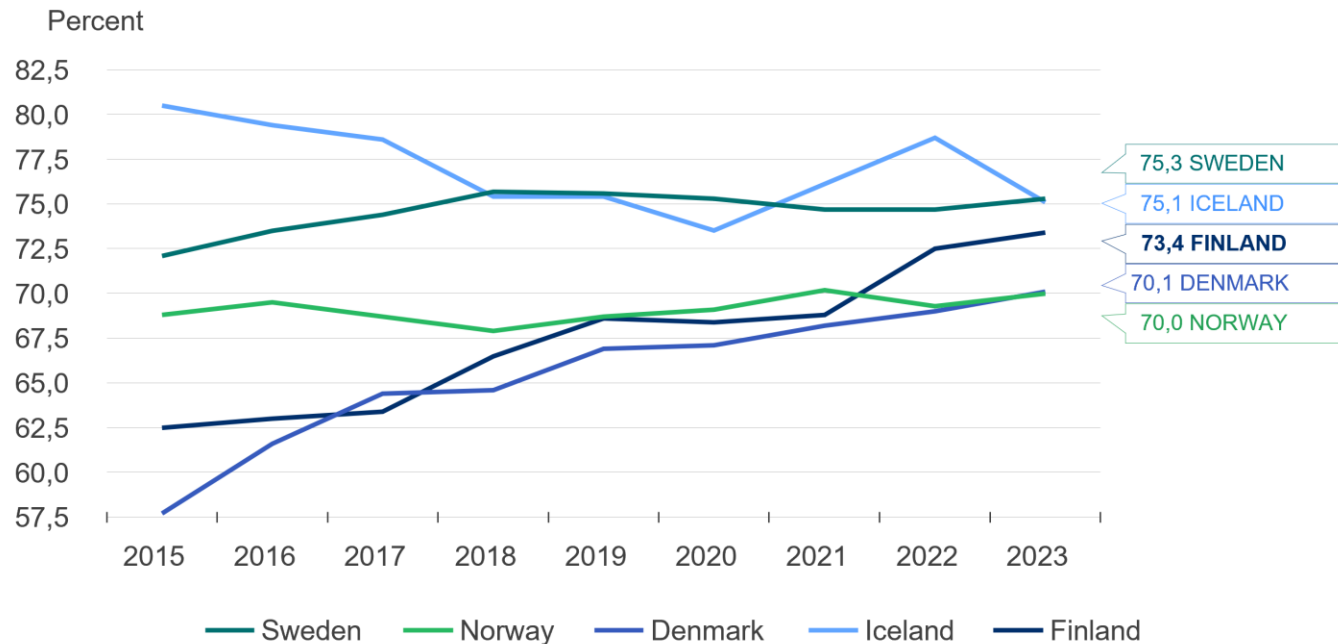
55–64 -vuotiaiden kausitasoitettu työllisyysaste Pohjoismaissa

Q1/1998-Q2/2024

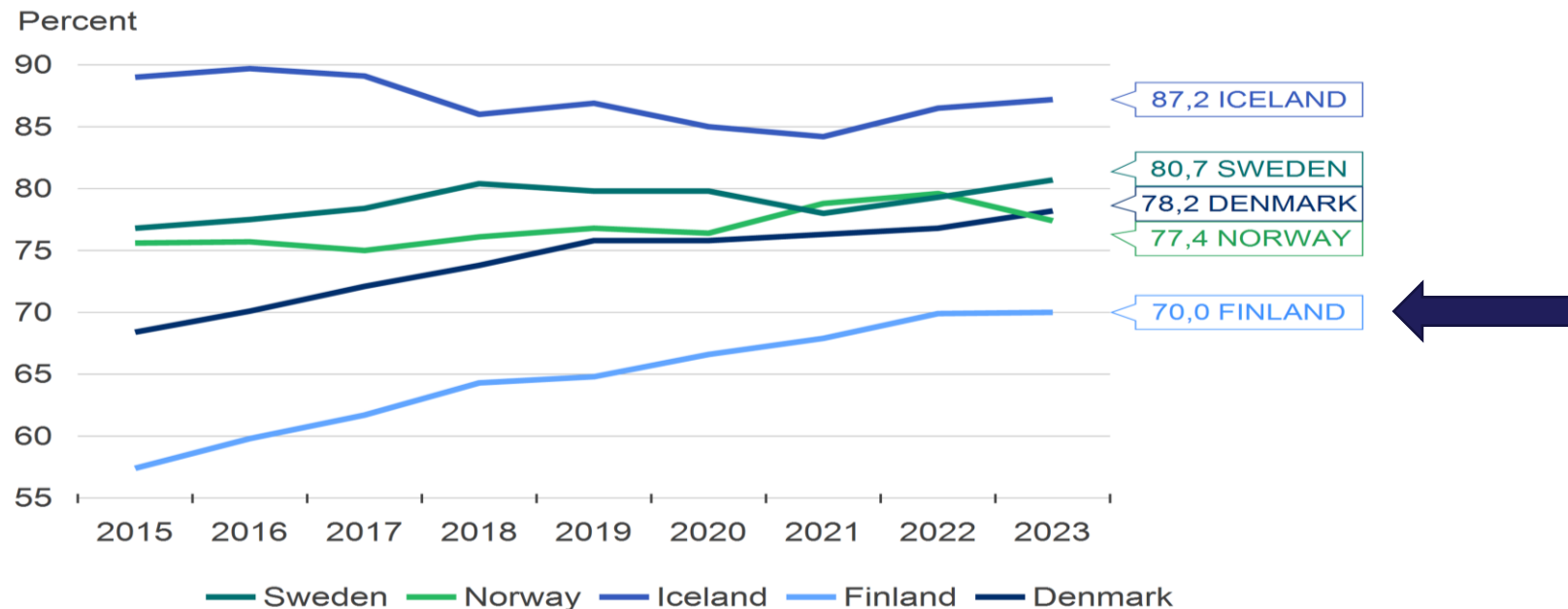
Lähde: Eurostat, Employment & Unemployment (Labor Force Survey), TEM, Macrobond

55–64 -vuotiaiden naisten työllisyysasteet Pohjoismaissa

Lähde: Eurostat, Employment & Unemployment (Labor Force Survey), TEM, Macrobond (<Series not found>)

55–64 -vuotiaiden miesten työllisyysasteet Pohjoismaissa

Orpon hallituksen toimet ikääntyneiden työurien pidentämiseksi

- Selvitys ikääntyneiden henkilöiden työllisyysasteen nostamiseksi (Jari Lindström)
 1. **Työvoimapolitiittiset keinot lisätä yli 55-vuotiaiden työllistymistä ja jatkaa heidän työuriaan (31.10.2025)**
 2. Ehdotus Suomeen soveltuvasta Singaporen siltatyömallista, jonka tavoitteena on lisätä eläkeiän saavuttaneiden kannustimia jatkaa työelämässä (*helmikuu 2025*)
- Työtulovähennyksen kaksinkertaistaminen 1200 euroon 65 vuotta täyttäneille.
- Hallitus tarkastelee yli 55-vuotiaiden työsuhdeturvaan liittyviä velvoitteita turvatakseen yli 50-vuotiaiden työuran jatkumisen.
- Yli 55-vuotiaina aidosti uusina työntekijöinä palkatuista henkilöistä yrityksille syntyvä työnantajien työeläkemaksun maksuluokkavaikutus poistetaan.

KONKARIT TÖIHIN!

Selvitys +55- vuotiaiden työllistymisestä

VÄLIRAPORTTI

31.10 2024

Toimeksiannosta

1. Arvioida yli 55-vuotiaiden työllistymisen ja työurien jatkamisen lisäämistä ensisijaisesti työvoimapolitiikan keinoilla sekä tehdä ehdotukset toimenpiteiksi yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostamiseksi.

Selvityksessä otetaan huomioon myös kannustimet ja muita keinoja työurien jatkamiseksi.

Selvitystehtävään sisältyy vertailu eri pohjoismaiden työvoimapolitiikoista ikääntyneiden työllisyysasteen nostamiseksi. Selvityshenkilön tulee luovuttaa raportti 1. selvitystehtävästä 31.10.2024 mennessä.

2. Tehdä Singaporen siltatyömallin esimerkin mukaisesti esitys kokeiluksi, joka tukee alimman eläkeiän saavuttaneiden tai sitä lähestyvien työntekijöiden työurien jatkumista. Selvityshenkilön tulee luovuttaa raportti 2. selvitystehtävästä 28.2.2025 mennessä.

Selvityshenkilön tulee tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä keskeisten sidosryhmien kanssa.

Selvityshenkilön tulee toimikautensa aikana tukea työ- ja elinkeinoministeriötä sekä sosiaali- ja terveysministeriötä toimenpide-ehdotusten jatkovalmistelussa hallituksen päätöksentekoa varten.

Johdantoa

- Nostona neljä keskeistä havaintoa.
- Työkalut on jo olemassa, niitä pitää osata ja/tai kyetä ottamaan käyttöön.
- Sääntelyä tarvitaan mutta ei ylisääntelyä
- Asenteisiin vaikuttaminen lienee vaikeinta, mutta jostakin se on aloitettava.

Nämä vaikuttavat jatkamiseen, jaksamiseen +/-

Työaikaan liittyvät

- Osa-aikatyö
- Miten työ tehdään?
- Tehokas työaika vs. ”tuntien mittaaminen”
- Mittarointi?
- Tuottavuus
- Joustavuus

Tiedon ja datan hyödyntäminen

- Tulorekisteri
- Datan hyödyntäminen
- Tekoälyn käytön potentiaali
- Tietosuoja - GDPR

Osaaminen/oppiminen

- Työurasuunnittelu
- Jatkuva/elinikäinen oppiminen
- Mestari-kisällimallin hyödyntäminen

Nämä vaikuttavat jatkamiseen, jaksamiseen +/-

Työkykyasiat

- Täsmätyökyky
- Ihmiset heille oikean etuuden piiriin
- Mahdollisuus vaikuttaa siihen miten työtä tehdään
- Työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen
- Työn laatukysymykset!

Rekrytointi ja työnhaku

- Rekryosaaminen
- Anonyymi työnhaku velvoittavaksi?
- Sertifikaatin kehittäminen

Johtaminen

- Johtamiskoulutus
- Ikäjohtaminen

Nämä vaikuttavat jatkamiseen +/-

Verotus

- Verotuksen kannusteet

Säätely

- Statuksen muuttaminen helpommaksi → yrittäjästä työnhakijaksi
- Tietosuojan tulkinnat

Asenne

- Kampanjointi
- Asian nostaminen keskusteluun
- Asenteisiin vaikutetaan myös lainsäädännöllä (eläkeputki)

Ratkaisuja ja suosituksia

NELJÄ KESKEISTÄ NOSTOA

Työaikaan ja työn tekemiseen liittyvät haasteet/ongelmat ja ratkaisuehdotukset

- Osa-aikatyö voi olla tarkoituksenmukainen väylä kohti kokoaikaista työtä ja vahvempaa kiinnittymistä työmarkkinoille. Siksi ***siihen on hyvä olla kannustavia reittejä, yhtenä ajatuksena ns. [Porttityömalli](#).***
- Joustamattomuus työajoissa tai työvuorosuunnittelussa heikentää työntekijöiden mahdollisuuksia työn ja muun elämän yhteensovittamiseen. Esimerkiksi monelle konkarille yötyö voi olla liian raskasta työuran loppuvaiheessa ja ilman joustavuutta seurauksena voi olla ennenaikainen eläköityminen esimerkiksi työkyvyttömyyden vuoksi. ***Työpaikoilla yhdessä keskustellaan ja sovitaan työn tekemiseen liittyvistä joustoista tai työn tekemisen tavoista työntekijöiden lähestyessä vanhuuseläkeikää.***
- Työaika- ja muiden joustojen järkevä käyttö työpaikoilla edellyttää työnantajalta vahvaa johtamisosaamista ja toisaalta kykyä hyödyntää olemassa olevaa tutkittua tietoa siitä, millainen yhteistyön joustoilla on tuottavuuteen omalla toimialalla ja sen työtehtävissä.

Tiedon ja datan hyödyntämisen haasteet/ongelmat ja ratkaisuehdotukset

- Lailla säädellään siitä, mitä tietoa yksittäinen viranomaisella saa kerätä ja miten tietoa tulee hallinnoida. Yksilöiden tietosuojan turvaaminen on erittäin tärkeää, mutta tietosuojalainsäädännön ylivaroinen tulkinta voi toisaalta muodostua yksilöiden edun vastaiseksi, jos hän ei siitä syystä saa oikeaa palvelua oikea-aikaisesti. ***Siksi tietosuojalainsäädännön tulkintoja tulee lieventää. Tämä koskee yleisesti eri julkisten toimijoiden rekisteritietoja, mutta etenkin tulorekisteriä.***
- ***Viranomaisiin kertyvät asiakastiedon ja etenkin tulorekisterin kehittämistyöhön sen täyden potentiaalin hyödyntämiseksi tulee kohdentaa nykyistä enemmän resursseja. Lisäksi olemassa oleva tietosuojasäätely tulee käydä läpi ja tulkintoja päivittää niin, että jatkossa kehittämistyössä voidaan nykyistä helpommin hyödyntää tekoälyyn perustuvaa teknologiaa.*** Huomiota tulee kiinnittää muiden maiden tulkintoihin ja siihen, miten ne mahdollistavat paremmat ja tehokkaammat työvoimapalvelut.

Osaaminen / oppiminen

- Työmarkkinoiden muutokset edellyttävät jatkuvaa oppimista ja osaamisen kehittämistä. Jatkuvan oppimisen järjestelmää on uudistettu ja sitä tulee edelleen uudistaa niin, että koulutusta kohdennetaan aiempaa paremmin vastaamaan työelämän tarpeita. Toisaalta yksilöillä on myös oma vastuu oman osaamisensa päivittämisestä ja kehittämisestä. Tässä ***yksi keino on osaamistili- tai seteli, jolla tuetaan työntekijän omatoimista koulutushankintaa.***
- ***Ikääntyneiden työntekijöiden työssä jatkamisen edistämiseksi esitetään mestari-kisällimallin tai tätä hieman laajemman mentori-kisällimallin käyttöön ottoa työpaikoilla.***
- ***Käyttöön otettavaksi esitetään yksilöllisen työurasuunnittelun malli,*** joka tukee jäljellä olevan työuran suunnittelua. Tässä keskeisessä roolissa tulisi olla kehitteillä oleva jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelualusta (Osaamispolku.fi) sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa), jonka keskeisenä kärkihankkeena tulisi olla yllä kuvatun työurasuunnittelumallin kehittäminen yhdessä sitä ohjaavien ministeriöiden ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. ***Kehityskeskustelumallia tulee kehittää aiempaa vahvemmin tähän suuntaan esimerkiksi toimialakohtaisen kokeilun avulla.***

Sääntely

- Hankkeessa käydyissä asiantuntijakeskusteluissa nousi säännönmukaisesti esiin työvoimapalveluihin ja tietosuojaan liittyvä sääntely ja etenkin ylisääntely tai sääntelyn ylivarovainen tulkinta. ***Jotta ikääntyneiden työllisyyttä pystytään edistämään asiakaslähtöisesti (asiakkaita ovat sekä työnhakijat että työnantajat), tulee työvoimapalveluihin liittyvää sääntelyä keventää ja sääntelyyn liittyviä tulkintoja lieventää.***
- Yksi sääntelyn erityiskysymys liittyy yrittäjyyteen keinona työllistää itsensä. Työmarkkinastatuksen muuttaminen yrittäjästä työttömäksi työnhakijaksi on vaikeaa ja voi olla esteenä yritystoiminnan aloittamiselle. Suomessa on jo useamman vuoden ollut käytössä tulorekisteri, jonka odotettiin tuovan helpotusta juuri tämän tyyppisiin ongelmiin. ***Tulorekisterin potentiaalia tulee hyödyntää nykyistä paremmin ja kehittämistyöhön kohdentaa riittävästi resursseja.***

Lisäksi muutama nosto

- Työkykyasiat on tunnistettu ja tunnustettu. Sen osalta STM on tekemässä toimenpiteitä. Täsmätyökykyisyys ja täsmäosaaminen.
- Työnhaun mallin osalta liiallinen kaavamaisuus on ongelma. Työnhaun malliin ja toimintatapaan toivotaan lievennystä.
- Anonyymi rekrytointi voisi olla yksi avain ikäsyrynnän vähentämiseen. Suosittelen sen käyttämistä.
- Johtamisen kehittäminen tunnistamaan monimuotoisuutta, sekä työkykyä ja täsmäosaamista.
- Ikäsertifikaatti → erinomainen esimerkki aktiivisten kansalaisten ideasta ja idean jalostamisesta
- Verotuksen(taloudelliset) kannusteet, tietoisuus nykykäytännöistä, selkokieline tiedottaminen sekä hankintalain hyödyntämisen potentiaali.
- Te-uudistukselle annettava mahdollisuus tehdä asioita toisin → uusien toimintatapojen kautta onnistua uudistuksessa
- Asenteet
- Suomella ei ole varaa tähän tilanteeseen.

Keskeistä selvityksestä

- Meillä on jo paljon olemassa olevia työkaluja, otetaan ne aktiiviseen käyttöön!
- Toimialoilla on suuria eroja, siksi yleispätevien ehdotusten tekeminen on vaikeaa.
- Työoloja ja työntekemisen tapoja sekä johtamista voi kuitenkin aina kehittää jaksamisen ja jatkamisen suuntaan riippumatta toimialasta!
- Ehdotetuilla toimenpiteillä ja niiden käyttöön ottamisella vaikutetaan paitsi selvityksen kohderyhmään, niin myös yrityksiin ja työnantajiin sekä kansantalouteen positiivisesti! Siksi tämän pitäisi kiinnostaa kaikkia.
- Selvityksen ehdotukset hyödyntävät siis kaikkia, ei vain +55- vuotiaita eikä yksikään ehdotus ole pois joltakin toiselta ryhmältä. Nykyiset kolmekymppiset ovat tulevia viisikymppisiä!

Sääntelemme itsemme ”hengiltä”

- JARI LINDSTRÖM, SELVITYSHENKILÖ

Kiitos!

Jari Lindström

Selvityshenkilö

P. 040- 1902533

Jari.lindstrom@cursor.fi

